
Towarzystwo Miłośników Lwowa i Kresów Południowo-Wschodnich

Niepodległość i Pamięć 13/3 (24), 363-378

2006

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Towarzystwo Miłośników Lwowa i Kresów Południowo-Wschodnich

Wrocław odegrał decydującą rolę w przywracaniu publicznej pamięci o Lwowie i Kresach Południowo-Wschodnich. Lwów był częścią łacińskiego Zachodu, ale równocześnie był otwarty na Wschód, na ten południowo-orientalny rusko-ormiański, nigdy rosyjski. Lwów rozumiał ten Wschód, ale z Zachodu, z Wrocławia przez Kraków i Lwów biegł średniowieczny stary szlak handlowy nad Morze Czarne i ta złota żyła stanowiła podstawę bogactwa tych miast.

Ustalenia konferencji jałtańskiej spowodowały, że po II wojnie światowej osiedliły się właśnie we Wrocławiu tysiące expatriowanych rdzennych tj. polskich Lwowian. Właśnie to oni przede wszystkim wywarli wpływ przez swój charakterystyczny sposób bycia i typ kultury wielkomiejskiej na oblicze Wrocławia. Historyk i wybitny publicysta angielski Timothy Ash tak to określił: „polskie miasto Lwów przeniosło się do niemieckiego Breslau przekształcając je na Wrocław”. I właśnie dlatego we Wrocławiu, gdy tylko stało się to możliwe ze względów politycznych, powstało Towarzystwo Miłośników Lwowa. Odpowiednie dokumenty zostały złożone w dniu 22 kwietnia 1988 r. w Urzędzie Wojewódzkim i po 5 miesiącach 22 września grupa inicjatywna tego przedsięwzięcia otrzymała decyzję o zarejestrowaniu. Przyjęto nazwę: Towarzystwo Miłośników Lwowa we Wrocławiu, wpisując do Rejestru Stowarzyszeń i Związków Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu pod nr 109. Byliśmy I organizacją Kresową w rejestrach Polski po II Wojnie Światowej.

Pomysł utworzenia Towarzystwa wyszedł od oczywiście lwowianina lekarza weterynarii i zarazem fotografika Zdzisława Zielińskiego. Do niego dołączyli Stanisław Krzaklewski, oraz Emil Teśluk. Tę trójkę wkrótce wsparli mec. Joanna Wolak, Jadwiga Kaluscha, Zdzisław Ojrzyński, Zbigniew Wenz, Danuta Nespik i najmłodszy wśród nich lwowianin lek. med. Andrzej Kamiński.

Tworzenie się przyszłego Towarzystwa napotykało na duże trudności. Grupa inicjatywna działała w bardzo trudnych warunkach politycznych. Należało pokonać barierę przepisów prawnych, nie mniejszą trudność stanowiło opracowanie statutu. Powstające Towarzystwo nie posiadało lokalu, ani środków pieniężnych. Dzięki przychylności Oddziału Wojewódzkiego Stronnictwa Demo-

kratycznego, pierwsze prace organizacyjne mogły się tam odbywać. Nie można pominąć prof. Franciszka Bielickiego, dzięki któremu udostępniono nam w siedzibie SD lokal. Tu przygotowywano materiały do przeprowadzenia pierwszego Walnego Zebrania Wyborczego Towarzystwa.

Dzień 27 października 1988 r. dla lwowian był dniem szczególnym. W sali Państwowej Filharmonii we Wrocławiu, przy udziale blisko 1.000 rozentuzjzmowanych lwowian odbyło się pierwsze Walne Zebranie Wyborcze Towarzystwa Miłośników Lwowa.

Towarzystwo postawiło sobie za główne cele:

- pielęgnowanie dorobku historycznego, kulturowego, naukowego Kresów Wschodnich jako integralnej części tradycji Rzeczypospolitej Polskiej,
- utrzymywanie bliskiej więzi z Rodakami na Wschodzie i organizacjami polskimi,
- niesienie szeroko pojętej pomocy Polakom tam mieszkającym, zwłaszcza dzieciom, młodzieży i osobom starszym, schorowanym.

Wybrano I Zarząd. Prezesem Towarzystwa Miłośników Lwowa został inicjator powołania Towarzystwa Zdzisław Zieliński. V-ceprezesami T. Myczkowski, T. Zipser, członkami W. Dzieduszycki, L. Flis, J. Kalusza, A. Kamiński, J. Kondziola, S. Krzaklewski, A. Korman, S. Leszczyński, D. Nespiak, Z. Ojrzynski, L. Sawicki, E. Teśluk, J. Ziembicki. Po trzymiesięcznym prezesowaniu funkcję tę przejął Tadeusz Myczkowski.

Powołanie TML szerokim echem objęło Polskę. Jak grzyby po deszczu zaczęły powstawać kluby w wielu miastach kraju. We Wrocławiu powołano 6 klubów. Palmę pierwszeństwa dźwży klub im. Orłat Lwowskich, natomiast pierwszym oddziałem był Oddział w Świdnicy powołany 6 grudnia 1988 r. Zrozumiałym jest fakt, że siłą sprawczą i napędową, rezerwuarem entuzjazmu w tym działaniu byli dawni mieszkańcy Lwowa i Kresów, a z czasem ich sympatycy. Wśród kresowian byli też i tacy, którzy nie kryli swego pesymizmu dla tej sprawy, ale ich przepowiednie nie sprawdziły się.

Nie dane było Lwowianom uczcić tak ważne wydarzenie, złożeniem wieńca na Cmentarzu Obrońców Lwowa, który był jeszcze wtedy wysypiskiem. Zdecydowano, że uroczyste złożenie wieńca odbędzie się na grobie Nieznanego Żołnierza w Warszawie. Z udziałem Kompanii Honorowej WP w dniu 28 listopada 1988 r. wśród licznie zgromadzonych nie tylko Lwowian, złożono wieniec.

Jak silna była wola działania niech świadczy fakt wydania pierwszego numeru czasopisma pt. „SEMPER FIDELIS”, który ukazał się w grudniu 1989 r.

Zmiany przepisów o stowarzyszeniach zmobilizowały Zarząd do opracowania nowego statutu i jego zatwierdzenia, a to wymagało zwołania kolejnego Walnego Zebrania. Okres pomiędzy I a II Zjazdem, który odbył się w dniu 23 czerwca 1990 r. był nasycony różnego rodzaju działaniami. Organizowano imprezy związane z obchodami rocznic dotyczących Lwowa i Kresów Wschodnich, prelekcjami na tematy Lwowskie, wyjazdami do Lwowa, zbiórki pieniędzy

ne m.in. na odbudowę kościoła św. Elżbiety, cmentarza Łyczakowskiego, Obrońców Lwowa.

W tym okresie zarejestrowało się 57 jednostek terenowych (Oddziałów i Klubów) oraz 6 Klubów we Wrocławiu. Długi jest rejestr dokonań w tym krótkim, bo zaledwie dwuletnim okresie.

W Krakowie przy Oddziale powstają koła Zółkwian, Samborzan, Tarnopolan, Złoczowian, Stanisławowian. Oddział podjął próbę organizacji inwentaryzacji i przeprowadzenia prac przy remontach kościołów lwowskich i Małopolski Wschodniej. Ponadto:

- zorganizował przyjazd dzieci ze Lwowa
- wystąpił z inicjatywą zbiórki pieniężnej na ufundowanie sztandaru AK Obwodu Lwowskiego (został wykonany)
- grupa adwokatów zorganizowała spotkanie na temat stosunków polsko-ukraińskich.

Oddział w Bydgoszczy odsłania tablicę pamiątkową pamięci rozstrzelanych we Lwowie Akowców.

- odsłonięto tablicę poświęconą pamięci por. marynarki wojennej i AK Zbigniewowi Smoleńskiemu.

Oddział w Gliwicach zorganizował pobyt 20 dzieci ze Lwowa, a także:

- uczestniczy w uroczystej koronacji Obrazu Matki Boskiej Ormiańskiej z Łyśca,

- zorganizował wystawę fotograficzną J. Mykietyna „Dni mijają, lata płyną”.

Klub w Gdańsku wydaje własną gazetę „Kurier Lwowski”.

W Jarosławiu zorganizowano wystawę „Pamiętki starego Lwowa”.

Katowice wydają biuletyn informacyjny.

Kielce powołują koło w Skarżysku-Kamiennej, organizują wystawę „Lwów w rysunkach Szczepańskiego”.

Kłodzko wydaje biuletyn „Leopolis”. Również:

- zorganizowano cykl wieczorów – wiersze o Lwowie,
- wystawę „Lwów-moja młodość”.

Krynica – podjęto opiekę nad grobem Henryka Zbierchowskiego.

Łódź przyjmuje 150 dzieci ze Lwowa.

Opole ogłasza konkurs pt. „Skąd nasz ród”.

Płock prowadzi naukę piosenek lwowskich.

Przemyśl organizuje powołanie Kapeli podwórkowej, inicjuje zbiórkę na granicy na odbudowę zabytków.

Rzeszów organizuje wystawę „71 rocznica Obrony Lwowa-Pamiętki rodzinne”.

Szczecin legalizuje członkostwo 13 Szczecińskiej Czarnej Drużyny Harcerskiej Rysia im. J. Piłsudskiego – jako spadkobierczyni 13 Lwowskiej Drużyny im. Zawiszy Czarnego.

Zamość organizuje wystawę leopolianów – Lwów wczoraj i dziś.

Zielona Góra – powstaje kapela lwowska, wykonano medal – Obrońców Lwowa w brązie.

Żary organizują pielgrzymkę do Rudek.

Kępno obejmuje opieką wnuczki hr. A. Fredry – hr. Marię Szembakową w Siemianicach.

Tłumacz – klub ogólnopolski przez wiele lat przed powołaniem TML organizował spotkania, pierwsze po zarejestrowaniu odbyło się w Otmuchowie w 1989.

Mościska przy oddziale Przemysł, pomoc 5 dziewczętom uczącym się w Krośnie.

Z tego przeglądu widać jak bardzo różnorodna była działalność w klubach i Oddziałach. W tym początkowym okresie powstawania i działania, było wiele przypadkowości. Spontaniczność w działaniu, doczekanie się, że już można, sprawiła, że było to właśnie takie – patrząc dzisiaj na to – nieskoordynowane. Nikt z pierwszych organizatorów nie spodziewał się, że w tak krótkim czasie powstanie wiele jednostek organizacyjnych. Nie było recepty jak i co robić. Stąd taka różnorodność działań.

Zarząd Główny nie sprostał tak dużym wymaganiom. W tym dwuleciu następowały zmiany w jego składzie. Niektórzy członkowie rezygnowali z pracy w zarządzie, inni zostali odwołani. Pierwszy Prezes, ustąpił miejsca kol. T. Myczkowskiemu, na v-ce prezesa powołano A. Kamińskiego. T. Myczkowski złożył rezygnację z pełnionej funkcji i na jego miejsce z dniem 28 maja 1990 powołano kol. A. Kamińskiego. Członkowie Zarządu w miarę możliwości uczestniczyli w zebraniach organizacyjnych oddziałów i klubów. Brak funduszy oraz to, że członkowie Zarządu pełnili swe funkcje społecznie, pracując, uniemożliwiał wyjazd na zebrania do odleglejszych miast. Pomimo wielu trudności na jakie napotykał, Zarząd Główny inicjował i współuczestniczył w wielu przedsięwzięciach.

Wspólnie z rektorami wyższych uczelni Wrocławia, uczestniczył w uroczystości wmurowania kamienia węgielnego pod budowę pomnika Orłąt Lwowskich na cmentarzu św. Rodziny we Wrocławiu, uczestnicząc też w konkursie na jego projekt.

ZG był inicjatorem i organizatorem nadania jednemu z kin nazwy „Lwów”. Połączono to z występami artystycznymi, oraz wyświetleniem filmu z Szczepkiem i Tońkiem. Ponadto:

– razem z Komitetem Obywatelskim Solidarność zorganizowano Dzień Lwowski na pl. Solnym, połączony z wizytą Premiera T. Mazowieckiego. Występowały zespoły artystyczne, oraz Jerzy Michotek bard lwowski, podpisując swoją książkę „Tylko we Lwowie”.

– Zarząd zorganizował wystawę „Odznaki i odznaczenia obrońców Lwowa”, oraz pamiątek rodzinnych Lwowiaków, która odbyła się w Arsenale Wrocławskim. Dzięki przychylności Wydziału Zdrowia i Dyrekcji Wojewódzkiego Szpitala Zespołowego im. J. Babińskiego we Wrocławiu zapewniono co miesiąc 5 miejsc w sanatorium w Świnoujściu dla Polaków ze Lwowa.

– Zarząd zorganizował I Sesję Naukową pt. Stan i perspektywy badań nad dziejami Lwowa, która odbyła się w Auli Leopoldinis Uniwersytetu Wrocławskiego pod protektoratem Rektora prof. Klimowicza.

II Zjazd miał za zadanie uchwalenie nowego statutu, omówienie dotychczasowych działań jednostek organizacyjnych Towarzystwa i wytyczenie głównych kierunków działania na najbliższy okres. Zawarto to w tezach:

– zorganizowanie sesji TML i historyków na temat stosunków polsko-ukraińskich wczoraj i dziś

– kontynuowanie II Sesji naukowej nt. Stan i perspektywy badań nad dziejami Lwowa

– wyjazd Zarządu Głównego z grupą wytypowanych osób do Lwowa w celu przeprowadzenia rozmów na temat współpracy

– działalność oddziałów i klubów skoncentrować na dwu kierunkach:

a) działalność historyczna dot. historii Lwowa i Kresów Wschodnich

b) działalność popularyzatorska – dla członków Towarzystwa – organizowanie imprez, akademii, odczytów, prelekcji, występów artystycznych.

Ten trzyletni okres organizacji Towarzystwa, był niewątpliwie najtrudniejszy. W miarę upływu czasu, Towarzystwo dojrzało organizacyjnie, zmiany w składzie osobowym Zarządu Głównego jakie następowały eliminowały z niego przypadkowych „społeczników”.

W dniach 14-15 grudnia 1991 r. odbył się III Zjazd Towarzystwa. Wybrano Zarząd Główny w składzie: Prezes Danuta Nespiak, V-ce prezesi Andrzej Chlipalski, Jan Skalski, Emil Teśluk, Sekretarz Krystyna Karbownik, Skarbnik Danuta Tabińska-Juhasz, członkowie Zuzanna Bakulińska, Krzysztof Bulzacki, Zbigniew Grata, Lesław Hawling, Jan Lewicki, Jerzy Michotek, Zdzisław Ojrzyński, Bolesław Opałek, Leszek Sawicki. Do komisji Rewizyjnej wybrano Andrzeja Kamińskiego – Prezes, Stanisław Tarkowski – v-ce prezes, Józef Chimiak – Sekretarz, Henryka Maciąg, Stefania Tułasiewicz-Dmochowska członkowie. W Sądzie Koleżeńskim prezesem został Jan Szrajner, v-ce prezesem Jan Ziembicki, członkami Aleksander Korman, Adam Kostek, Danuta Śliwińska, Jerzy Żuk.

W kadencji trwającej od 15 grudnia 1991 do 31 stycznia 1996 Zarząd Główny w oparciu o materiały i uchwały III Zjazdu usystematyzował działania Oddziałów i Klubów.

W Zarządzie powołano kilka komisji i tak:

– Komisja Historyczno-Wydawnicza w składzie D. Nespiak, D. Tabińska-Juhasz i Z. Ojrzyński brała udział w różnego rodzaju sympozjach naukowych, historycznych dot. Kresów Wschodnich, gromadziła materiał historyczny dotyczący tych terenów dla ewentualnych wydawnictw książkowych. Jej głównym działaniem była praca na użytek czasopisma SEMPER FIDELIS.

Komisja kulturalno-artystyczna pracowała pod kierownictwem D. Skalskiej:

– opracowała na podstawie zgłoszeń Oddziałów i Klubów tematyczny wykaz prelekcji i prelegentów, wykaz zespołów wokalnych, kabaretów i rozesłała go do wszystkich jednostek Towarzystwa dla ewentualnego wykorzystania.

– w 1993 r. zorganizowała trasę koncertową dla chóru ECHO ze Lwowa

– koordynowała organizacją szeregu imprez krajowych, m.in. 75. rocznicy Odzyskania Niepodległości Polski i Obrony Lwowa

- pomagała w przygotowaniach festiwalu piosenki kresowej w Lesznie
 - organizowała coroczne pielgrzymki Lwowiaków i Kresowiaków na Jasną Górę w Częstochowie, łącznie z częścią artystyczną
 - organizowała wiele imprez o charakterze makroregionalnym na Śląsku.
- Prowadziła w Radiu Śląskim cotygodniową LWOWSKĄ FAŁĘ
- z kabaretem PACAŁYCHA objechała wiele miast polskich.

Komisja ds. Współpracy z Polakami na Wschodzie.

Komisja ta w składzie: Danuta Śliwińska, Adam Lewicki, Czesław Sułkowski i w pierwszym okresie jej działania Zbigniew Kuchciński zastąpiony przez Jerzego Masióra, opracowała regulamin i plan pracy Komisji. Informacje na temat współpracy przekazała wszystkim jednostkom organizacyjnym Towarzystwa, oraz Oddziałom terenowym Towarzystwa Kultury Polskiej Ziemi Lwowskiej w woj. Lwowskim. Także:

- koordynowała pomoc na Wschód i wypoczynek dzieci polskich ze Wschodu

- corocznie opracowywała dwie informacje: a) wypoczynek dzieci ze Wschodu, b) pomoc charytatywna i współpraca z Polakami na Wschodzie.

- zorganizowała dwudniowe spotkanie w Tarnowie z udziałem Prezesa TKPZL Stanisława Czerkasa ze Lwowa i Prezesów Oddziałów i Klubów TMLiKPW w sprawach organizacji kolonii i obozów dla dzieci ze Wschodu

- opracowaną przez kol. A. Chlipalskiego SIEĆ OPIEKI zaakceptowaną przez ZG i Zjazd Prezesów 19-20 czerwca 1993 r. w Brzegu przekazano jednostkom organizacyjnym. Jest ona na bieżąco aktualizowana a obejmuje swoim zasięgiem ziemie: lwowską, stanisławowską, tarnopolską i część krzemienieckiej. Do SIECI kol. L. Sawicki opracował 2 mapy: a) organizacji kościelnej rzym.-kat., b) organizacji społecznych środowisk polskich, które przestano Oddziałom i Klubom.

W ramach Komisji ds. Współpracy z Polakami na Wschodzie działa samodzielna sekcja Pomocy Polakom i Kościołom na Wschodzie oparta o wrocławski KIK. Sekcją kierowała kol. Halina Mędrak. Pomagała ona nie tylko na Kresach Południowo-Wschodnich, ale też na ziemi wileńskiej i nowogródzkiej, na Białorusi. Docierała niejednokrotnie tam, gdzie nikt nie dotarł.

Członkowie Zarządu Głównego brali udział w wielu sympozjach, zjazdach, uroczystościach, spotkaniach itp.

Prezes D. Nespiak uczestniczyła w Światowym Zjeździe Polaków i Polonii – Kraków 19-22 sierpnia 1992.

D. Nespiak, D. Śliwińska wzięły udział w zebraniu Ogólnopolskiego Komitetu Obchodów Rocznicy 21 marca 1993 r. Warszawa.

Członkowie ZG uczestniczyli w uroczystości 75. Rocznicy Odzyskania Niepodległości i Obrony Lwowa 25-26 września 1993 Lublin. Przy tej okazji wmurowano Kamień Węgielny pod Pomnik Symbol Lwowa, oraz uczestniczono w sesji popularno-naukowej „Znaczenie Lwowa i Kresów dla Państwa Polskiego”.

W organizowanej przez Instytut Zachodni w Poznaniu 12-14 grudnia 1993 r. I Międzynarodowej Konferencji pt. Utracona Ojczyzna, Przymusowe wysiedle-

nie, Deportacje i Przesiedlenie jako wspólne doświadczenie, brała udział D. Nespiak.

Inni członkowie ZG biorą udział w wielu przedsięwzięciach organizowanych w tym czasie i tak:

- spotkanie historyków polskich i ukraińskich w Podkowie Leśnej – organizator Forum Europy Środkowej, oraz Ośrodek Karta – na temat Polacy-Ukraińcy 1918-1943,

- Światowe Forum Prasy Polonijnej-Tarnów (czerwiec 1993),

- I spotkanie (wrzesień 1994) Kraków – prasy lwowskiej i wschodniej, połączone z wystawą Lwów i Kresy Południowo-Wschodnie w wydawnictwach od II Wojny Światowej,

- konferencji Związek Radziecki-Polska 1919-1989 (październik 1994) Warszawa, z udziałem historyków i archiwistów Niemiec, Ukrainy, Białorusi, badacze rosyjskiego Memoriału i Polacy,

- konferencji w Przemyślu (listopad 1994) w sprawie stawiania pomników UPA,

- spotkaniu działaczy polskich organizacji społeczno-kulturalnych z terenu ziemi lwowskiej z udziałem prof. A. Stelmachowskiego, konsula ze Lwowa, władzami Przemyśla w Krasiczynie.

Uroczystości państwowe, rocznicowe,

- odsłonięcie różnych tablic: Zakopane, Gdynia, Kraków, Tarnów, Wrocław, Gorzów, Zabrze,

- festiwale piosenki Kresowej w Lesznie i Brzegu,

- 5-lecie Oddziałów,

- wystawy poświęcone Kresom,

- 150-lecie Politechniki Lwowskiej obchodzone w Katowicach, Gliwicach, Wrocławiu,

- pomników – Warszawa pomnik Kresowiaków, Lublin – pomnik Symbol Lwowa,

- Przemyśl – Orląt Lwowskich i wiele innych.

Członkowie ZG uczestniczyli w wyjazdach na Wschód. 25-28 lipca 1992 D. Nespiak, H. Mędrak prowadziły rozmowy z ZG TKPZL, Klubem Myśli Katolickiej, Komitetem Charytatywnym przy Katedrze Lwowskiej.

17-22 października 1992 r. D. Nespiak, J. Skalski, D. Śliwińska, L. Ziembicki, J. Tomala prowadzą rozmowy i spotkania z Konsulem RP, ZG TKPZL, dyrekcjami obu szkół polskich, Redakcją Gazety Lwowskiej, E. Cydzikiem i jego ekipą na Cmentarzu Obrońców Lwowa, oraz z Prezesami TKPZL z województwa lwowskiego.

Z pomocą charytatywną 10-13 grudnia 1992 r. transportem Śl. Okręgu Wojskowego jadą E. Teśluk, L. Sawicki, D. Śliwińska. Zawieziono 8 ton żywności, odzieży, leków, sprzętu liturgicznego; w uroczystościach 3-majowych w 1993 r. uczestniczyła sekretarz ZG D. Śliwińska.

W 50. rocznicę Akcji Burza w lipcu na Cmentarzu Obrońców Lwowa brał udział E. Teśluk, w marcu 1995 r.

W zebraniu sprawozdawczo-wyborczym TKPZL we Lwowie uczestniczyli D. Nespiak, J. Skalski, D. Śliwińska, D. Tabińska-Juhasz, A. Lewicki, J. Ziembicki.

W sierpniu 1995 r. D. Śliwińska odwiedziła szereg miejscowości: Rohatyn, Halicz, Dolina, Stanisławów, Stasiową Wołę w ramach Sieci Opieki zapoznając się z działaniem na tym odcinku.

Niezależnie od tego członkowie ZG wielokrotnie wyjeżdżali do Lwowa i na Kresy, każdorazowo zawożąc pomoc, prowadzili rozmowy z Polakami i Organizacjami polskimi.

Przy ZG działa Kapituła Odznaczeń, działając w oparciu o Regulamin Przyznawania Odznaczeń, który zatwierdzono 19 czerwca 1993 r. Odznaczenia przyznawane są zasłużonym i honorowym członkom Towarzystwa.

Zarząd Główny wydaje Biuletyn Informacyjny w 2 miesięcznym cyklu. Zawiera on bieżące informacje o działaniach Towarzystwa, ważniejszych wydarzeniach, aktualnej pracy i dokonaniach ZG.

W 1992 roku ZG TMLiKPW powołał na Naczelnego Redaktora dwumiesięcznika Towarzystwa „SEMPER FIDELIS” kol. Zdzisława Ojrzyńskiego.

W kolejnej kadencji obejmującej okres od 18 lutego 1996 – 25 marca 2000 we władzach Towarzystwa zasiadali: Prezes A. Kamiński, wiceprezesi E. Teśluk, D. Krupska, Sekretarz D. Śliwińska, Skarbnik D. Tabińska-Juhasz, członkowie K. Bulzacki, A. Chlipalski, Z. Grata, L. Hawling, A. Kaziewicz, J. Kondzioła, J. Kopacz, A. Kostek, A. Lewicki, S. Łukasiewicz, A. Michniewski, T. Naganowski, Z. Ojrzyński, J. Olejnik, ks. J. Popławski, T. Radomański, M. Rogalski, K. Rozmiłowski, W. Stażka, S. Tułasiewicz-Dmochowska; Przewodniczącym Komisji Rewizyjnej został K. Lelo a Głównego Sądu Koleżeńckiego K. Karbownik.

W tej kadencji główne problemy Zarządu Głównego to:

– Bardzo czynne włączenie się i pomoc Radzie Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa przy negocjacjach i wszystkich sprawach związanych z odbudową Cmentarza Obrońców Lwowa. Najbardziej zaangażowanym i wielokrotnie jeżdżącym z Ministrem A. Przewoźnikiem na rozmowy do Lwowa – był Prezes A. Kamiński.

– ZG koordynował w skali kraju zbiórkę pieniędzy na odbudowę cmentarzy Obrońców Lwowa i Łyczakowskiego. Od 4 lat mieliśmy specjalne zezwolenie Ministerstwa Administracji i Spraw Wewnętrznych na przeprowadzanie powyższych zbiórek, na cmentarzach w dniach 1 i 2 listopada. Odbudowa Cmentarza Obrońców Lwowa w poprzedniej kadencji oraz tej, była i pozostaje jako priorytetowe działanie i trwać będzie aż do zakończenia prac na tej nekropoli. Koordynatorem prac przy porządkowaniu Cmentarza Łyczakowskiego został Andrzej Chlipalski.

– Wszeczhronna pomoc Polakom na Wschodzie, poprzez udzielanie pomocy charytatywnej, zapraszanie dzieci i młodzieży na różnego rodzaju wycieczek do kraju, zespołów artystycznych, pomoc studentom uczącym się w Polsce.

– Włączenie młodzieży w działalność Towarzystwa, którego koordynatorem został S. Łukasiewicz, znalazło zrozumienie w szeregu Oddziałach: Nowy Sącz, Leszno, Brzeg, Koszalin, Bydgoszcz, Węgliniec.

Towarzystwo postawiło sobie za zadanie, edukację i popularyzację polskiej kultury Lwowa i Kresów Płd.-Wsch. wśród młodzieży szkół podstawowych, średnich, harcerzy. Szerzenie prawdy o dziejach Lwowa i Małopolski Wschodniej – poprzez publikacje w „Semper Fidelis” i inną działalność publicystyczno-wydawniczą, pozostawały jako jedno z ważnych działań. Sprawy wydawnicze przejęte w 1996 r. przez A. Kamińskiego (Redaktora Naczelnego) w „Semper Fidelis” sprawiły, że ukazywał się on regularnie, poprawiła się też zdaniem czytelników jego treść i forma.

Organizowanie corocznych pielgrzymek Lwowiaków i Kresowiaków do sanktuariów związanych z Kresami, którym przewodził ksiądz Janusz Popławski kapelan Towarzystwa do:

- Dukli, do św. Jana z Dukli patrona Lwowa w 1997 r.
- Szymanowa, do Matki Boskiej Jazłowieckiej w 1998 r.
- Warszawy, do Matki Boskiej Żółkiewskiej tzw. Żołnierskiej w 1999 r.

Członkowie ZG brali udział w różnego rodzaju uroczystościach, państwowych, kościelnych, rocznicowych – przede wszystkim związanych z Kresami,

- w zebraniach, spotkaniach, jubileuszach Towarzystwa,
- w odsłonięciach pomników, tablic pamiątkowych – związanych z kresami,
- festiwalach (piosenka kresowa Leszno, bałaku Lwowskiego Węgliniec) Kultury Kresowej Mrągowo,
- w uroczystościach związanych z nadaniem szkołom imienia Orląt Lwowskich,
- wystawach, sympozjach naukowych.

Wielokrotne wyjazdy Członków ZG na Wschód związane były z różnymi uroczystościami, wiezieniem pomocy humanitarnej, pracami renowacyjnymi na cmentarzu Łyczakowskim – A. Chlipalski.

Zarząd Główny współpracował ze wszystkimi organizacjami polskimi na Kresach oraz w kraju jak: Związek Sybiraków, Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej, Stowarzyszenie Upamiętniania Zbrodni Nacjonalistów Ukraińskich.

W oparciu o odzyskany przez antykwariat fragment (centralna część) sztandaru ze Lwowa niewiadomego pochodzenia, zaprojektowano pozostałą część. Poświęcenie sztandaru Towarzystwa odbyło się we wrześniu 1998 r., dokonał J.Em. Ks. Henryk Kardynał Gulbinowicz.

Następna kadencja obejmuje okres 27 marzec 2000 – 30 kwiecień 2004 r.

Do władz towarzystwa zostali wybrani:

Prezesem A. Kamiński, wice-prezesami D. Śliwińska, Ryszard Orzechowski, Sekretarzem A. Janicki, Skarbnik E. Teśluk, członkami: W. Baczyński, K. Chamielec, Z. Grata, A. Gyurkovich, L. Hawling, K. Karbownik, T. Kukiz, S. Kwietniowski, S. Łukasiewicz, S. Maćków, A. Michniewski, L. Mulka, W. Olszo-

wy, K. Pieszczyński, ks. J. Popławski, M. Rogalski, W. Stążka, S. Tułasiewicz-Dmochowska, Z. Umański, ks. J. Wołczański.

Zbigniew Umański jest Rzecznikiem prasowym ZG.

Przewodniczącym Komisji Rewizyjnej został Cz. Filipowski a Sądu koleżeńkiego Zuzanna Bakulińska.

W tej kadencji działało 14 komisji problemowych, za które odpowiedzialni byli wyznaczeni członkowie Zarządu Głównego. Pracowali oni w oparciu o zakresy czynności zaakceptowane na zebraniu ZG w dniu 13 maja 2000 r. W 2002 roku w listopadzie, odbył się Nadzwyczajny Zjazd obradujący nad projektem nowego statutu. Przybyło też kilka nowych jednostek organizacyjnych, ale też kilka zaniechało działalności. Odbudowa Cmentarza Obrońców Lwowa pozostała priorytetową sprawą, a jednocześnie:

- obok niej koordynacja zbiórki pieniężnej w skali kraju na ten cel i na rekonstrukcję Cmentarza Łyczakowskiego,

- tak jak w ubiegłych kadencjach, włączanie młodzieży w działalność Towarzystwa znacznie wzrosła,

- publikacje w „Semper Fildelis” szerzące prawdę o dziejach Lwowa i Małopolski Wschodniej, inne liczne publikacje książkowe,

- listy otwarte do władz w sprawach Cmentarza Obrońców Lwowa, pomnika zamordowanych profesorów lwowskich na Wzgórzach Wuleckich,

- festiwale lwowskiej, kresowej piosenki i poezji w Lesznie, Gorzowie, Jeleniej Górze, Brzegu, Świdwinie i Wielkie Bałakanie w Węglińcu stały się stałymi corocznymi imprezami,

- dni Lwowa we Wrocławiu, Warszawie, Poznaniu, Tarnowie,

- jarmarki kresowe w Kłodzku, Świdwinie, Koszalinie,

- sympozja z okazji rocznic Niepodległości Polski w Warszawie, Lublinie,

- wystawy malarskie, fotograficzne, wydawnicze we Wrocławiu, Krakowie, Oleśnicy, Poznaniu.

We wrześniu 2003 r. odbyła się uroczystość XV-lecia Towarzystwa we Wrocławiu. Z tej okazji dokonano podsumowania działalności Towarzystwa:

- występy zespołów artystycznych zza wschodniej granicy – Teatr ze Lwowa, Chór Echo, Kapela Wesoły Lwów, zespoły z Borysławia, Drohobycza, Żytomierza, Mościsk,

- wymiana lwowskiej młodzieży z polskich szkół Wrocław, Warszawa, Nowy Sącz,

- w tym też czasie nasiliła się współpraca z administracją różnych szczebli a też w partnerskiej współpracy ze Wschodem, np. Wrocław-Lwów, Lublin-Lwów, Kraków-Lwów, Łódź-Lwów, Ostrów Wlkp.-Stryj, Morsztyn, Nysa-Kołomyja.

Bieżąca kadencja rozpoczęła się Zjazdem w dniach 1-2 maja 2004. W wyniku wyborów skład Zarządu Głównego przedstawia się jak następuje: Prezes Andrzej Kamiński, V-ce prezesi Danuta Śliwińska, Alfred Janicki, Sekretarz Jerzy Czyżycki, Skarbnik Bolesław Adamczyk, Członkowie: Wacław Baczyński, Krzysztof Bulzacki, Andrzej Chlipalski, Marian Gryniwicz, Adam Gyur-

kovich, Andrzej Michniewski, Leszek Mulka, Władysław Olszowy, Ryszard Orzechowski, Tadeusz Radomański, Władysław Stażka, Krzysztof Szczur, Zbigniew Umański, Jerzy Żuk.

Zbigniew Umański jest Rzecznikiem prasowym ZG.

Główna Komisja Rewizyjna: Przewodnicząca Maria Krokowska, z-ca przew. Czesław Filipowski, członkowie: Edward Adles, Zuzanna Kotela, Stanisław Łukasiewicz, Joanna Piotrowska, Helena Zofia Sak, Alicja Anna Zbyryt.

Główny Sąd Koleżeński: Przewodniczący Zdzisław Piwko, z-ca przew. Zbigniew Kędziński, sekretarz Danuta Dąbrowska, członkowie: Urszula Kogut, Janina Pótorak, Jerzy Julian Szewczyński, Jan Winglarek, Halina Żmuda.

Główne kierunki działania Zarządu Głównego jakie wyznaczono na lata 2004-2007 to:

- współpraca z Radą Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa w Warszawie w zakresie dokończenia prac na Cmentarzu Obrońców Lwowa i doprowadzenia do jego otwarcia

- porządkowanie Cmentarza Łyczakowskiego, renowacja grobowców zasłużonych Polaków

- wydawanie czasopisma „Semper Fidelis” jako dwumiesięcznika, ewentualnie kwartalnika

- bieżące porządkowanie spraw Oddziałów i Klubów TMLiKPW w zakresie powoływania nowych i rozwiązywania jednostek nieprzejawiających działalności

- nasilenie współpracy między młodzieżą, w kraju i na Wschodzie

- powoływanie Klubów-Młodzieżowych TMLiKPW, uczenie młodzieży historii Kresów m.in. poprzez organizowanie wycieczek za Wschodnią Granicę

- staranie się o nadawanie szkołom, drużynom harcerskim, placom, ulicom imienia Orłąt Lwowskich i innych imion zasłużonych dla Kresów Polaków. Do chwili obecnej imię Orłąt Lwowskich nadano 19 szkołom w kraju.

- niesienie wszechstronnej pomocy Polakom na Wschodzie

- opieka nad starszymi i schorowanymi Lwowianami i Kresowianami mieszkającymi w kraju

- wydawanie biuletynu informacyjnego WIADOMOŚCI

- organizowanie Pielgrzymek do sanktuariów, związanych z Kresami

- poszerzenie i uaktualnianie informacji o działalności Towarzystwa w internecie

- zacieśnianie współpracy z organizacjami polskimi na Wschodzie

- występowanie do władz RP w trudnych sprawach i problemach dotyczących Polaków zamieszkałych za Wschodnią Granicą.

Główne zadanie jakie postawiono Zarządowi Głównemu zostało wykonane. W dniu 24 czerwca 2005 r. został otwarty Cmentarz Obrońców Lwowa. Ta podniosła uroczystość z udziałem Prezydentów Polski i Ukrainy, była ogromnym przeżyciem dla tych, którzy mogli uczestniczyć w tym wydarzeniu, oraz dla wielu oglądających uroczystość w TV.

Dzięki systematycznej pracy Krakowskiego Oddziału na Cmentarzu Łyczakowskim dokonano renowacji ponad 300 grobowców zasłużonych Polaków, prace te trwają nadal.

Pozostałe kierunki działania są w trakcie realizacji. Towarzystwo od początku swego istnienia działa w oparciu o własne fundusze, bazując na składkach i dobrowolnych wpłatach swoich członków. Jediną formą pomocy jaką uzyskuje Zarząd Główny, to dofinansowanie wydawnictwa „Semper Fidelis” przez Radę Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa.

Nazwiska naszych członków znalazły na stałe swoje miejsce w dziedzinie literatury i sztuki np. Witold Szolginia, Jerzy Janicki, Janusz Wasylkowski, Adam Hollanek, Jerzy Michotek, Jerzy Masiór. Jest wielu mniej znanych, ale zasłużonych w dokumentowaniu historii i tradycji Lwowa oraz Kresów.

Przez cały okres działania Towarzystwa trwały dyskusje w jaki sposób uchronić przed zapomnieniem historię dziedzictwa i kultury Kresów Wschodnich. Po wielu dyskusjach postanowiono podjąć próbę powołania takiej instytucji pod nazwą Instytutu Polskiego Dziedzictwa Historii i Kultury Kresów Wschodnich. Została podjęta uchwała i w ramach prac członków zarządu misję tę powierzono kol. Andrzejowi Chlipalskiemu. Taki Instytut musiałby być zlokalizowany przy jakiejś instytucji kulturalnej. Zdaniem Zarządu Towarzystwa, taką mógłby być jedynie Zakład Narodowy im. Ossolińskich. W spotkaniu z Dyrektorem Ossolineum Adolfem Juzwenko, przedstawiono taką propozycję, która została przychylnie przyjęta. Ossolineum ma przystąpić do budowy nowego budynku i według oświadczenia Dyrektora A. Juzwenki, taki Instytut znajdzie w nim miejsce. Jest to tym bardziej realne, gdyż Rada Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa podjęła uchwałę o powołaniu Muzeum Kresowego. Nie jest wykluczone, że te dwa przedsięwzięcia można połączyć. Zarząd Główny TMLiKPW doloży wszelkich starań, by Instytut Dziedzictwa Historii i Kultury Kresów Wschodnich został powołany.

350. rocznica ślubów króla Polski Jana Kazimierza nie mogła się odbyć bez naszego udziału. W dniu 1 kwietnia 2006 r. Lwów powitał kresowian-pielgrzymów przybyłych na tę uroczystość z wielu miast Polski. Przybyli z Krakowa, Lublina, Warszawy, Szczecina, Wrocławia. W Archikatedrze Lwowskiej ks. kardynał Marian Jaworski metropolita lwowski, odprawił koncelebrowaną mszę św. W uroczystościach wzięli udział wysocy dostojnicy obu narodów. Prezydent RP Lech Kaczyński z towarzyszącymi mu osobami m.in. Sekretarzem ROPWiM A. Przewoźnikiem. Prezydenta Wiktora Juszczenkę, reprezentował wicepremier Wiczesław Kiriłenko. Nasi pielgrzymi odwiedzili Cmentarz Obrońców Lwowa, składając wieniec na płycie Pięciu Nieznanych Żołnierzy z Persenkówki. Byli też na Wzgórzach Wuleckich, by tam oddać hołd pomordowanym w 1941 r. profesorom lwowskim.

Należy stwierdzić, że Towarzystwo, chociaż nie stanowi monolitu politycznego, bo wśród jego członków istnieją różnice światopoglądowe i polityczne, ale przemawiają oni zawsze jednym głosem tam gdzie chodzi o miłość do

Lwowa i Kresów, ochronę polskiego dziedzictwa kulturalnego na wschodzie i praw Polaków tam mieszkających.

W naszych działaniach pełnych entuzjazmu i zaangażowania, coraz częściej stawiane jest pytanie – co dalej? Towarzystwo i my starzejemy się. Odeszło wielu naszych wspaniałych, utalentowanych członków, nasze szeregi powoli ale systematycznie topnieją. Po nas zostanie ślad historii zapisany przez tych, którzy ukochali i nie zapomnieli swojej „Małej Ojczyzny”.

*Opracowanie – Zarząd Główny
TMLiKP-W*

Pomnik Orłąt Lwowskich na cmentarzu św. Rodziny, Wrocław

Wystawa Tadeusza Zawadzkiego, Świdwin 2002 r.

Opłatek – Węgliniec 2000 r.

Ogólnopolski Festiwal Piosenki Lwowskiej „Ta Joj”, Leszno 2003 r.

Przekazanie Sztandaru TMLiKPW Pocztu Sztandarowemu po poświęceniu, Wrocław 1998 r.

Krajowy Zjazd, Bydgoszcz 2004 r.

Uroczystości z okazji XV-lecia TMLiKPW we Wrocławiu, 2003 r.